

ZPRÁVY Z KOLEGIÍ A PRACOVÍŠŤ ČSAV

IV. SJEZD A VALNÉ SHROMAŽDĚNÍ ČESKOSLOVENSKÉ PSYCHOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI PŘI ČSAV

Ceskoslovenská psychologická společnost při ČSAV byla založena v roce 1958, kdy sdružovala ve svých členských řadách 160 odborníků. Intenzivní růst významu psychologie a rozsahu jejího zapojení do nejrůznějších oblastí naší společnosti vyjadřuje i ta skutečnost, že do roku 1975 se zvýšil počet jejích členů na 1400. Práce Společnosti je organizována především v jejích sekcích (sekcí psychologie obecné a teoretické, vývojové, sociální, poradenské a pedagogické, zdravotnické, ekonomické, dále v sekci psychologie tělovýchovy a sportu, psychologie vojenské, forenzní a konečně v sekci psychologického studia chování zvířat).

IV. sjezd Československé psychologické společnosti při ČSAV, probíhající ve dnech 9.—12. září 1975 v Třinci, se konal na počest 30. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou, v období realizace závěrů XIV. sjezdu KSC ve všech oblastech života naší společnosti a v období příprav XV. sjezdu KSC a 6. pětiletky. Tyto okolnosti se projeví v zaměření sjezdu, jež bylo vyjádřeno ústředním tématem „Za další rozvoj psychologických věd v rozvinuté socialistické společnosti“. Význam sjezdu podtrhla účast stranické delegace, jejímiž členy byli doc. ing. J. Závada, CSc., vedoucí odboru vědy oddělení školství a vědy ÚV KSC, a dr. J. Hříbek, CSc., vedoucí odboru Severomoravského KV KSC. Za prezidium ČSAV byl delegován předseda kolegia pedagogiky a psychologie člen korespondent J. Linhart. Jako zahraniční host byl přítomen prof. dr. H. Werner (NDR). Jednání se zúčastnilo 414 československých psychologů. Sjezd se konal pod záštitou n. p. Třinecké železářny VŘSR, který také vytvořil velmi dobré materiální podmínky pro jeho zdárný průběh. Záštitu převzala také Palackého univerzita v Olomouci, která ocenila při zahájení sjezdu činnost Československé psychologické společnosti udělením pamětní medaile za zásluhy o rozvoj vědy a školství.

Vlastní jednání sjezdu mělo pracovní ráz. Význam společenské funkce psychologie a zaměření psychologického výzkumu v období dalšího rozvoje socialistické společnosti vyzdvihl v úvodní části jednání doc. ing. J. Závada, CSc. Hlavní referát pak přednesl člen korespondent J. Linhart. Uvedl mimo jiné, že je nutno pečlivě analyzovat výrazné zvýšení požadavků naší společnosti na psychologii. Rozmanitosti potřeb výroby, společenských organizací, zdravotnictví, výchovy, stejně jako rostoucí specializace uvnitř psychologie samotné vedly k tomu, že psychologie dnes vystupuje jako celý komplex věd základního i aplikovaného charakteru. Vcelku existuje okolo 45 psychologických disciplín, jsoících na různém stupni svého vývoje. Aplikace psychologických poznatků má široký dosah: zasahuje výrazně do sféry plánování a řízení socialistických organizací, rozvoje iniciativy a tvořivosti pracujících, působení na utváření socialistického způsobu života, výchovy a vzdělávání

dětí a dospělých, formování vlastností socialistické osobnosti i řešení otázek duševního zdraví. Teoretické poznatky psychologie tvoří důležitou složku marxistického světového názoru a jsou nepostradatelné i pro jiné vědní obory (biologii, fyziologii, pedagogiku, vědu o řízení, kybernetiku, teorii umělecké tvorby apod.). Dále se J. Linhart zaměřil na vybrané aktuální otázky psychologické teorie a jejich vazeb na společenskou praxi. Položil důraz zejména

- a) na psychologické aspekty rozpracování materialistické teorie odrazu (a v úzké návaznosti na ni i teorie informace a reflexní teorie),
- b) na vztah mezi kategorií činnosti a kategorií osobnosti v psychologii a konečně,
- c) na rozpracování kategorie předmětné a vnitřní činnosti v jejích vazbách na objektivní, materiální bytí člověka.

Třetí část referátu byla věnována pojetí ústředních teoretických otázek psychologie, tak jak jsou obsaženy ve stěžejním úkolu VIII-5 Státního plánu výzkumu, formulovaném jako „Rozvoj člověka, jeho sociálního prostředí, jeho kulturního života, tvořivých sil a aktivity v socialistické společnosti“.

Další referáty přednesené na plenárním zasedání sjezdu hlouběji analyzovaly aktuální problémy dalšího rozvoje psychologie v jejích klíčových oblastech. Na ně pak navázalo jednání ve třech sympoziích, věnovaných

1. psychologii činnosti, formování osobnosti a sociálních vztahů v socialistické společnosti;
2. psychologickým hlediskům zdravotní péče o člověka v socialistické společnosti;
3. vědeckotechnickému rozvoji a úkolům psychologie v socialistické společnosti.

Z jednání v prvním z těchto tří sympozií vyplynulo, že psychologická věda vytvořila řadu prostředků a metod, které je možno s úspěchem využít při formování socialistické osobnosti, kolektivu a socialistického životního způsobu. Zejména jsou rozvíjeny a ověřovány nové formy učení, vedení a řízení, tvůrčího rozvoje, nápravy, motivování a stimulace, intenzifikace odpočinku, duševního vývoje, formování sociálních vztahů a komunikace. Tyto metody vycházejí z principů komplexní péče o pracující, vědeckotechnického rozvoje, účasti na řízení, socialistického soutěžení, komplexní socialistické racionalizace a navazují na plány osobního rozvoje pracovníků. Jejich aplikace ve výchově, poradenství, řízení a vedení může tím, že se týká subjektivního činitele, jehož význam stále stoupá, značně ovlivnit míru ekonomického a společenského pokroku v naší zemi.

Jednání druhého z uvedených sympozií bylo neseno základní ideou, že součástí uceleného systému zdravotní péče musí být také důsledné uplatňování psychologických hledisek. Kliničtí psychologové dnes spolupracují s lékaři na úseku péče o dítě a v psychiatrii, ale též v neurologii, foniatrii, ortopedii, chirurgii, gynekologii, traumatologii, pracují na odděleních chorob z povolání, na odděleních protialkoholických a tuberkulózních, jsou činní v oborech stomatology, sexuologie, venerologie, oftalmologie aj. Uplatňují se specifickými činnostmi ve zdravotnické prevenci, v diagnostice, terapii, reedukaci, rehabilitaci a resocializaci, v činnosti poradenské a expertizní, ve výzkumu i výuce. Z toho pochopitelně vyplývají náročné problémy nejen badatelské, ale v jednotě s nimi i problémy organizační, kádrové, materiálně technické aj., které třeba pečlivě analyzovat a uvážlivě řešit v širším kontextu rozvoje naší zdravotní péče.

Třetí symposium vyústilo v závěr, že vliv vědeckotechnické revoluce na osobnost člověka je předmětem zkoumání psychologie sociální, psychologie práce, osobnosti, tvořivosti. V současné době jsou jednak ujasňována teore-

ticko-metodologická hľadiska, jednak jsou využívané výsledky některých empirických výzkumů (např. v oblasti tvořivé činnosti, iniciativy a společenské odpovědnosti aj.). Pokud jde o formativní stránku, nelze zapomínat na spolupráci s pedagogy, kdežto spolupráce s řídicími a technickými pracovníky, ekonomy by měla přispívat zejména k vytváření optimálních podmínek pro každého pracujícího z hlediska psychologických předpokladů. Tím se ovšem nevyčerpává úloha psychologie, která má také pomáhat odkrývat nové směry a perspektivy psychického rozvoje budoucího člověka, budovatele komunistické společnosti.

V rámci sjezdu byla rovněž organizována dvě večerní kolokvia, věnovaná využití psychologie v praxi a aktuálním problémům psychologické diagnostiky. Konečně bylo součástí sjezdu i Valné shromáždění Československé psychologické společnosti, které zvolilo nový hlavní výbor a v programovém vystoupení jeho předsedy dr. J. Čepeláka, CSc., formulovalo hlavní směry činnosti společnosti v příštím období.

Závěrem možno konstatovat, že sjezd prokázal angažovanost československých psychologů při plnění úkolů rozvoje naší socialistické společnosti i jejich připravenost vstoupit do nové, kvalitativně vyšší fáze jejich vědecko-výzkumného úsilí.

ZDENĚK HELUS

20 ROKOV EXPERIMENTÁLNEJ PSYCHOLÓGIE SAV

Dňa 5. marca 1955 vzniklo medzi prvými pracoviskami SAV aj psychologické pracovisko. Psychologické laboratórium SAV prebudované v roku 1963 na Ústav experimentálnej psychológie SAV sa stalo prvou profesionálnou inštitúciou v psychologických vedách v Československu. Ide o historický medzník vedeckých aktivít u nás, pretože do záberu vedeckého skúmania sa dostal sám človek a jeho činnosť. Podľa Engelsa sa tým začína 3. etapa celkového vývinu vedy.

Významu tejto udalosti zodpovedali aj podujatia, ktoré pri tejto príležitosti Ústav experimentálnej psychológie SAV usporiadal. Okrem dovnútra zameraných hodnotení uplynulého vývoja usporiadali sa akcie zamerané navonok (ako napr. Týždeň otvorených dverí, tlačová beseda, vystúpenia v masovokomunikačných prostriedkoch). Trvalejší charakter nadobudli práce, ktoré pri tejto príležitosti vznikli: Výberová bibliografia; zovšeobecnenie metodologických princípov výskumnej činnosti ústavu v publikácii D. Kováč: K integrácii v psychológii, Bratislava, Psychodiagnostika 1975; Výber najdôležitejších výsledkov ústavu za 20-ročné obdobie.

Najzávažnejším podujatím bola medzinárodná konferencia „Experiment v psychológii“ (Smolenice, 27.–29. 11. 1975). Jej cieľom bolo posúdiť efektívnosť experimentálneho spôsobu bádania v psychológii a osobitne vo výskume poznávacích procesov. Realizácia toho sa mala dosiahnuť prednesením všeobecných a špecifických referátov poprednými odborníkmi psychologických disciplín. Z týchto dôvodov sa konferencia plánovala výberovým prístupom k témam i k osobám; v domácom meradle sa pozvánka k aktívnej účasti posielala len uznávaným odborníkovi a zo zahraničia boli pozvaní predstavitelia bratských ústavov Akadémií a niekoľko ďalších jednotlivci. Konferencie sa zúčastnilo 50 odborníkov (z toho 12 zahraničných). Program konferencie zahrňoval 21 referátov, z čoho bolo 11 zahraničných a 5 z ústavu.

Pokiaľ ide o všeobecné referáty, D. Kováč zdôvodňoval efektívnosť experimentálneho prístupu pri získavaní psychologického vedeckého faktu; F.